

РЕШЕНИЕ

№ 16680

гр. София, 30.04.2026 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, ХХ КАСАЦИОНЕН СЪСТАВ, в публично заседание на 27.03.2026 г. в следния състав:

ПРЕДСЕДАТЕЛ: Красимира Милачкова

ЧЛЕНОВЕ: Лилия Йорданова
Мариана Маркова

при участието на секретаря Наталия Дринова и при участието на прокурора Цветослав Вергов, като разгледа дело номер **283** по описа за **2026** година докладвано от съдия Мариана Маркова, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл.285 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗС) във вр. с чл. 208-228 и следващите от Административнопроцесуалния кодекс (АПК).

Образувано е по касационни жалби против решение № 34495/21.10.2025 г. по адм. д. № 3125/2024 г. по описа на Административен съд – София-град, I отделение, 6 състав, подадени съответно от:

1. Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ (ГД“ИН“), в частта на решението, с която ГДО е осъдена да заплати на И. Н. С. сумата 900 лева, представляваща обезщетение за неимуществени вреди, претърпени от незаконосъобразно бездействие на администрацията при Затвора [населено място] по чл.140, ал.1 ЗИНЗС за провеждане на задължителни профилактични прегледи и изследвания по време на изтърпяване на наказание „лишаване от свобода“, и в частта, с която ГДО е осъдена да заплати сумата 138 лева – разноски по делото. Този касатор поддържа, че неправилно съдът приема, че в конкретния случай са приложими разпоредбите на чл.284 и чл.285 от ЗИНЗС. Счита, че не се установява спрямо И. Н. С. да са предприемани действия или да са били налице бездействия, които да са довели до нарушаване на въведената в чл.3 ЗИНЗС забрана. По отношение на профилактичните прегледи и изследванията излага съображения, че първоинстанционният съд не е обсъдил факта, че администрацията на затвора е осигурила медицинско лице - общопрактикуващ лекар, с което е изпълнила задълженията си по отношение на медицинското обслужване на ищеца и в представените медицински документи са отразени всички извършени прегледи и проведени изследвания, в обем, надвишаващ изискванията на

Приложение № 2 към Наредба № 8/ 03.11.2016 г. за профилактичните прегледи и диспансеризацията. В тази насока е изложено, че на ищеца са правени прегледи и изследвания и по повод постъпването му на работа. На следващо място поддържа, че не е установено неизвършването на прегледи или изследвания да се е отразило на здравословното състояние на ищеца, който не страда от специфични или тежки заболявания, които да изискват специализирани прегледи или терапия. Посочва, че не са коментирани представените доказателства за прекъснати здравноосигурителни права на ищеца, което означава липса на каквото и да е медицинско обслужване извън местата за лишаване от свобода. Оспорва и презумирането на вредите, тъй като искът не е свързан с нарушение на чл.3, ал.1 от ЗИНЗС и ищецът не е доказал твърденията си за неимуществени вреди. Намира, че не е доказана и причинно-следствена връзка между незаконни действия/бездействия на служителите и твърдяната вреда, която е настъпила. Иска отмяна на решението и постановяване на друго за отхвърляне изцяло на иска.

2. И. Н. С., в частта на решението, с която е отхвърлен предявеният от него иск за обезщетение за горницата над присъдената сума до пълния предявен размер от 5727 лева, ведно със законната лихва от предявяването на иска до окончателното заплащане, и да му бъде възстановена в цялост платената сума за адвокатско възнаграждение в размер на 1 600 лв. Направено е и искане за изменение на решението в частта за разноските, като се претендира присъждане на сумата от 800 лева, представляваща адвокатско възнаграждение с оглед проведени няколко съдебни заседания по делото, извършените процесуални действия и правната и фактическа сложност на делото. Смята, че делото се разглежда по ЗИНЗС във връзка със ЗОДОВ, по който специален ред не се предвижда редуциране на присъдени разноски като процент от уважената част от размера на иска. В касационната жалба се твърди наличието на касационни основания, по смисъла на чл. 209, т. 3 АПК. Излагат се конкретни доводи и аргументи, вкл. цитати на текстове от ЗИНЗС, от издадените от министъра на Министерство на здравеопазването Наредба № 8/03.11.2016 г. за профилактичните прегледи и диспансеризацията и Наредба № 15/12.05.2005 г. за имунизациите в РБ. Касаторът твърди нарушение на чл.14 ЕКПЧ дискриминация по „възраст“ (която била изчислена неправилно от първоинстанционния съд) и „лично положение“ във връзка с лишаването от (ре)имунизации. Заявява, че страда от язва на стомаха, с перфорация, за което заболяване не е наблюдаван. Посочва, че не е бил надлежно информиран за профилактичните прегледи, на които има право. Намира размерът на присъденото обезщетение за несправедливо определен и несъобразен с възприетите в практиката на ЕСПЧ и СЕС критерии. Иска се отмяна на съдебното решение и осъждане на ответника да заплати обезщетението. Претендират се и разноски за адвокатско възнаграждение.

Касаторът ГД „ИН“ е изразил становище за неоснователност на искането за изменение на решението в частта за разноските.

В съдебно заседание касаторът ГД „ИН“, чрез юрк. Н., поддържа подадената касационна жалба и оспорва касационната жалба на И. С.. Оспорва искането за изменение на решението в частта за разноските.

В съдебно заседание касаторът И. С., представляван от адвокат И., оспорва касационната жалба на ГД „ИН“ и поддържа подадената от него касационна жалба и искането за изменение на първоинстанционното решение в частта за разноските. Счита за безспорно доказани обстоятелствата, че в исковия период по отношение на този касатор не са провеждани профилактични прегледи, той не е воден на диспансерен отчет и наблюдение във връзка с перфорирана язва, не са му провеждани флуорографски изследвания във връзка с превенция на туберкулозата, и по отношение на него не е проведена имунизация и реимунизация в рамките на имунизационната възраст, по време на която е търпял наказание лишаване от свобода.

Претендира разноски за касационната инстанция по списък.

Прокурорът от СГП намира, че касационната жалба на ГДИН е основателна и следва да бъде уважена. В този смисъл моли да бъде уважена касационната жалба на ГДИН и отхвърлена касационната жалба на И. С..

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД С.-град, ХХ касационен състав, като прецени събраните по делото доказателства и наведените касационни основания, прилагайки нормата на чл. 218 от АПК, приема следното:

Касационните жалби са депозираны в законоустановения срок от активно легитимирани лица срещу съдебен акт, който подлежи на касационно оспорване, поради което същите са процесуално допустими.

Разгледани по същество, касационните жалби са неоснователни.

Като извърши служебно проверка на основание чл. 218, ал. 2 АПК и въз основа на фактите, установени от първоинстанционния съд, съгласно чл. 220 от АПК, настоящият състав намира, че решението е валидно и допустимо. В тази връзка решаващият състав на съда съобрази, че това решение е постановено по отношение на акт, който подлежи на съдебен контрол, като произнасянето е извършено от компетентен съд в рамките на правомощията му.

В производството пред първата инстанция съдът е събрал необходимите и относими доказателства; в обжалваното решение е изложил мотиви относно преценката на доказателствата, която е извършил. Въз основа на последните е направил изводи, които настоящият състав споделя и към които препраща на основание чл.221, ал.2, изр.2 АПК, в редакцията от ДВ бр.77/2018 г., сила от 01.01.2019 г.

Разпоредбата на чл. 285, ал. 1 ЗИНЗС постановява, че исковете срещу Държавата за вреди, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията, в резултат на нарушения на чл. 3 от същия закон се разглеждат по реда на Глава единадесета АПК (чл.чл. 203 – 207), като за неуредените въпроси за имуществената отговорност се прилагат разпоредбите на Закона за отговорността на държавата и общините за вреди. Член 1 и чл. 4 от ЗОДОВ вменяват на Държавата отговорност за вредите, причинени на граждани от незаконосъобразни актове, действия и бездействия на техни органи и длъжностни лица, при или по повод изпълнение на административна дейност и задължението за обезщетяване на всички имуществени и неимуществени вреди, които са пряка и непосредствена последица от увреждането, независимо от това, дали са причинени виновно от длъжностното лице.

С исковата си молба ищецът е претендирал заплащане на обезщетение за дефинираните и посочени по – горе неимуществени вреди, претърпени през конкретно посочен период от време и обвързани с конкретни твърдения за бездействие от страна на ответника по задължения, произтичащи от разпоредбата на чл. 140 ЗИНЗС, Наредба № 8/03.11.2016 г. за профилактичните прегледи и диспансеризацията и Наредба № 15/12.05.2005 г. за имунизациите в РБ. Твърденията са именно, че през исковия период (почти пет години) ответникът не е изпълнил задължението си по чл. 140, ал. 1 ЗИНЗС да осигури на ищеца - пребиваващ в място за лишаване от свобода, със статус „лишен от свобода“ „най-малко веднъж годишно“ извършване на „профилактичен преглед, флуорографски и лабораторни изследвания“ и провеждане на „задължителните планови имунизации и реимунизации“. В случая с исковата молба ясно е заявено твърдение за бездействие на орган или длъжностно лице/лица от ГД „ИН“, при или по повод изпълнението на административна дейност.

Нормата на чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС възлага на ответника тежестта да докаже, че ищецът не е бил поставен в неблагоприятни, по смисъла на чл. 3, ал. 2, вр. ал. 1 ЗИНЗС условия. Разпоредбата на чл. 3, ал. 2 ЗИНЗС приравнява на „нечовешко и унижително отношение“, по смисъла на ал. 1 и:

„поставянето в неблагоприятни условия за изтърпяване на наказанието лишаване от свобода или задържането под стража, изразяващи се в липса на достатъчно жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност“. С оглед ал. 2 на чл. 3 ЗИНЗС следва да бъде прието, че ищецът твърди „липса на медицинско обслужване“.

Видно от оспорваното съдебно решение съдът е кредитирал представени от страна на ответника и описани в решението медицинска справка, изготвена от Директора на МЦ към Затвора [населено място], амбулаторен журнал за периода от 02.03.2023 г. – 20.04.2023 г, амбулаторен журнал за периода от 20.04.2023 г. – 29.05.2023 г., здравен картон на И. С., създаден в МЦ към Затвора – [населено място] през 2017 г., разпечатка, съдържаща информация за здравноосигурителния статус на И. С., лицензия за използване на източници на йонизиращи лъчения за медицински цели от 04.10.2018 г., издадена на СБАЛЛС – С..

Разпоредбата на чл. 140, ал. 1 ЗИНЗС е императивна и постановява, че „на всеки лишен от свобода най-малко веднъж годишно се извършват профилактичен преглед, флуорографски и лабораторни изследвания и се провеждат задължителните планови имунизации и реимунизации“. Правилен е изводът на съда, че на ответника не може да се вмени като незаконосъобразно непровеждането на задължителната реимунизация на ищеца през 2022 г., тъй като през 2022 г. последният е бил в Затвора – [населено място] в периода до 15.02.2022 г., след което е освободен по изтърпяване и след това отново е постъпил на 26.02.2023 г., т.е. навършил е 35 г. в месеца, в който е освободен по изтърпяване – на 02.02.2022 г. Следователно към момента на изискуемата по календара реимунизация администрацията на Затвора [населено място] не е упражнявала контрол и не е отговаряла за здравното обслужване на ищеца - през по голямата част от календарната година, в която е следвала тази реимунизация – 2022 г.

Представените от ответника медицински документи са дали основание на съда да приеме за установено, че: „на И. С. не са извършвани ежегодни профилактични прегледи и изследвания през нито един от трите релевантни периода на фактическо изтърпяване – 26.03.2019 – 15.02.2022 г.; 26.02.2023 – 23.05.2023 г. и 18.01.2024 – 18.03.2024 г., макар туберкулозата да е заболяване с висока честота в местата за лишаване от свобода, поради което е налице незаконосъобразно бездействие на администрацията по задължението по чл.140, ал.1 от ЗИНЗС“. Отражено е в съдебното решение, че изследванията са „с превантивна цел, независимо дали лишеният от свобода има оплаквания“ и „извършените на ищеца прегледи по време на обострени състояния, няма как да бъде причислено към целящите превенция профилактични прегледи. Отразените амбулаторни посещения са по повод конкретни оплаквания и са с цел лечение, а не профилактика и не покриват изискванията на Наредба № 8 от 03.11.2016 г. за профилактичните прегледи и диспансеризацията.“

Така съдът изрично е приел неизпълнение от страна на ответника, на задължението му по чл. 140 ЗИНЗС, с оглед на което, макар и да не са установени конкретни здравословни увреждания от липсата на профилактика при престоя в затвора, самото продължително неизпълнение на тези задължения е обективно в състояние да породи у лишения от свобода чувство на несигурност, тревожност и страх за здравето му. Именно тези психоемоционални състояния представляват презумираните неимуществени вреди по смисъла на чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС. Така установеното бездействие на ответника представлява съществено нарушение на забраната осъдените да бъдат подлагани на жестоко или унижително отношение, тъй като се отнася до медицинското

обслужване, съответно предполага увреждане на здравето на ищеца. Изложено е, че липсата на редовни профилактични медицински прегледи се приравнява на липса на системно медицинско наблюдение и представлява нарушение на задълженията на държавата по чл. 3 от Европейската конвенция за правата на човека, тъй като лишава лицето от минимално изискуемото ниво на здравна грижа, гарантирано от Конвенцията.

За така констатираното бездействие първоинстанционния съд е присъдил обезщетение от 900.00 лв., дължимо ведно със законната лихва, като при определяне на размера е съобразил продължителността на нарушението, естеството на задължението, което е било неизпълнено, както и обстоятелствата, че общият престой е с прекъсвания и че не са настъпили доказани телесни здравословни увреждания, освен засягане на психичното здраве с негативни емоционални изживявания. Настоящият съдебен състав намира за правилни изложените изводи на първоинстанционния съд и за справедлив размера на присъденото обезщетение за претърпените неимуществени вреди. В останалата част до пълния претендиран размер на обезщетението искът е неоснователен. Оборимостта на презумпцията по чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС („настъпването на неимуществени вреди се предполага до доказване на противното“) не освобождава ищеца от отговорността да проведе от своя страна пълно и главно доказване (см. чл. 154, ал. 1 ГПК) на твърдението за понесени неимуществени вреди, обосновавайки степента и размера им. В случая не са ангажирани доказателства от ищеца в подкрепа на претърпени неимуществени вреди с по-висок интензитет от възприетия от първоинстанционния съд при определяне размера на обезщетението. В този ред на мисли, в мотивите на Решение от 27.01.2015 г. на Европейския съд по правата на човека, по съединени жалби №№: 36925/10, 21487/12, 72893/12, 73196/12, 77718/12 и 9717/13 (Н. и др. срещу България), според което: „за да попадне в обхвата на член от Конвенцията за правата на човека и основните свободи малтретирането трябва да достигне минимално ниво на суровост; оценката на този минимум е относителна и зависи от всички обстоятелства по делото, като продължителността на отношението, физическите и психическите последици и в някои случаи пола, възрастта и здравословното състояние на жертвата; в оценката на условията на задържане по чл. 3 от Конвенцията е особено важно да бъде взето предвид кумулативното въздействие на тези условия, както и конкретните твърдения, направени от въпросното лице, и времето, което той или тя е прекарал/а в тези условия“.

Решение № 34495/21.10.2025 г., по адм. дело № 3125/2024 г. на Административен съд София – град, 6-ти състав е правилно, като постановено в съответствие с коментиранията по – горе материалноправни норми, и обосновано. Необосноваността е една от формите на неправилност на съдебно решение (арг. чл. 209, т. 3 АПК) и представлява най – общо нарушаване от съда на „логическите или на общоизвестните опитни правила, при преценката на доказателствата или на доказателствените факти“. Т. за случая не се установява от настоящия касационен състав. Не са допуснати съществени нарушения на съдопроизводствените правила. Съдът е осигурил възможност на страните да упражнят в пълен обем процесуалните си права.

Неоснователна е и касационната жалба на ГД „Изпълнение на наказанията.

Правната квалификация на иска е правилно определена. Съгласно чл.284, ал.1 ЗИНЗС, Държавата отговаря за вредите, причинени на лишени от свобода и задържани под стража от специализираните органи по изпълнение на наказанията в резултат на нарушения на чл. 3 от същия закон. Този закон е специален спрямо ЗОДОВ, и предвижда специфични процесуални правила с цел да бъде осигурена закрилата на осъдените и задържаните под стража, чието положение обективно ги лишава от възможността в пълнота да упражняват процесуалните възможности за защита на правата си по общия ред. Именно тези обстоятелства са отчетени в пилотното решение на Европейския съд по правата на човека по делото Н. и други срещу

България (жалби № 36925/10, 21487/12, 72893/12, 73196/12, 77718/12 и 9717/13), в изпълнение на което беше предприето изменението на ЗИНЗС от ДВ бр. 13/07.02.2017г. По изложените съображения следва да се приеме, че исковете, основаващи се на твърдение за нарушена забраната на изтезания, на жестоко, нечовешко или унижително отношение от държавен орган при изпълнение на функциите му спрямо осъдено или задържано под стража лице, установена в чл.3, ал.1 ЗИНЗС, намират своята правна квалификация в чл.284, ал.1 от същия закон, а не в чл.1, ал.1 ЗОДОВ.

На следващо място, поради фундаменталния характер на забраната за изтезания и нечовешко и унижително отношение, всяко отношение, което ѝ противоречи, се счита за *a priori* пораждащо неимуществени вреди за пострадалия (параграф 198 от решението). Дава се възможност на националния съд да реши делото в съответствие със стандартите, изведени в практиката на ЕСПЧ, според които лошите условия на задържане на едно лице не са непременно следствие на незаконосъобразни действия или бездействия на администрацията, а могат да са резултат от различни по естеството си фактори; от съществено значение е кумулативното въздействие на условията върху задържания, продължителността и др. (параграфи 195,197). Като е разгледал иска и предпоставките на отговорността на ответника ГД „ИН“ по реда на чл.284 и сл. от ЗИНЗС съставът на АССГ не е допуснал нарушение, напротив.

Неоснователно е оплакването на ГД „ИН“, че съдът неправилно е презюмирал вредите. Предвид, че искът е за отговорността по чл.284 и сл. от ЗИНЗС, съдът правилно е приел, че за третата предпоставка - неимуществената вреда, същата се предполага до доказване на противното по силата на оборимата презумпция, въведена с чл.284, ал.5 от ЗИНЗС.

Що се отнася до първата предпоставка – дейност на органите по охраната, която да е в нарушение на чл.3 от ЗИНЗС, съдът е обсъдил подробно събраните доказателства и е приел, обосновано с нормативната уредба, че като не са извършвани ежегодни профилактични прегледи и изследвания през нито един от трите релевантни периода на фактическо изтърпяване – 26.03.2019 – 15.02.2022 г.; 26.02.2023 – 23.05.2023 г. и 18.01.2024 – 18.03.2024 г., независимо дали лишеният от свобода има оплаквания и отделно от прегледите по време на обострени състояния, е налице незаконосъобразно бездействие на администрацията по задължението по чл.140, ал.1 от ЗИНЗС. Правилно съдът е достигнал до извода, че процесното незаконосъобразно бездействие е причинило на С. чувство на несигурност, тревожност и страх за здравето му. Именно тези психоемоционални състояния представляват неимуществени вреди по смисъла на чл. 284, ал. 5 ЗИНЗС, които се явяват нарушение на чл.3 от ЗИНЗС, за което отговаря ответникът, който не е оборил презумпцията по чл.284, ал.5 от ЗИНЗС. Причинната връзка е пряка и непосредствена – заради непровеждането на периодични профилактични прегледи ищецът е преживял негативните емоции.

Що се отнася до размера на разноските за ищеца, съдът намира, че същите са правилно определени съгласно чл.286, ал. от ЗИНЗС за присъждане на адвокатското възнаграждение съразмерно на уважената част от иска, което означава, че молбата за изменение на решението в частта за разноските, е неоснователна.

По отношение на претендираните за касационната инстанция разноски от касаторите, съдът предвид изхода на делото намери, че не следва да се присъждат – касационните жалби се отхвърлят.

Така мотивиран и на основание чл. 221, ал.2 от АПК Административен съд София – град, ХХ касационен състав,

РЕШИ:

ОСТАВЯ В СИЛА решение № 34495/21.10.2025 г. по адм. д. № 3125/2024 г. по описа на Административен съд – София-град, I отделение, 6 състав.

РЕШЕНИЕТО е окончателно и не подлежи на обжалване и протест.